

*„Ahhoz, hogy egy nő pótolhatatlan
legyen, mindig másnak kell lennie.”*

(Coco Chanel)

Szöveg

Chiara Pasqualetti Johnson

Grafikai terv

Maria Cucchi

COCO
CHANEL

ÉS A NŐI DIVAT FORRADALMA

KOSSUTH KIADÓ

Tartalom

Bevezetés	6
Gabrielle Bonheur Chanel, közismert nevén Coco	12
Rue Cambon 31., a Mademoiselle birodalma	48
A királynő visszatér	100
A legendás parfüm	178
A divat változik, csak a stílus örök	196

Man Ray 1935-ös fotója Coco Chanelről. Az ikonikus képen Chanel korszakalkotó stílusának minden eleme megjelenik: karcsú sziluett, fekete ruha, az elmaradhatatlan kalap, igazgyöngyök és bizsu.

Bevezetés

Fehér tweedöltönyben vagy estélyi ruhában, karimás kalappal a fején vagy néha csak fekete masnival átkötött, tökéletesen beállított hajjal, büszke tekintettel és karcsú nyakában gyöngysorral, Coco egyszerre volt szemtelen és királynői, annak az időtlen eleganciának a tökéletes megtestesítője, ami halhatatlanná tette a nevét. Az általa teremtett stílus egyszerű és összetéveszthetetlen. Bár soha nem vallotta magát feministának, alkotásaival és saját életével hozzájárult a modern nő megteremtéséhez, és örökre forradalmasította a nőiesség fogalmát. Ruháit könnyű volt viselni, és könnyű volt szeretni. Nők egész generációját ajándékozta meg a feltűrt ingujj szabadságával – átvitt értelemben is. Coco arra bátorította a nőket, hogy viseljenek zakót – ami korábban kizárólag a férfiak kiváltsága volt –, és így szimbolikusan elindította őket a saját gazdasági és általánosságban vett függetlenségükért vívott harcban. Coco Chanel képviselte (és öltöztette) azt az új női generációt, melynek tagjai nadrágot hordtak, kitartásukkal képesek voltak megváltoztatni a világot, és irányítani a saját sorsukat.

Egy elegáns öltözék mindig is megerősítette viselőjének helyzetét abban világban, amelyben a nők csak nagyon korlátozottan élvezhették a szabadságot.

A hosszú szoknyák, ormótlan kalapok és szűk, magas sarkú cipők mind megnehezítették számukra a járást, és arra kényszerítették őket, hogy törekeny, védelemre szoruló tárgyként tekintsenek magukra. Csak nagyon kevesen választhatták meg, kihez mennek férjhez, csupán néhányuknak adatott meg, hogy saját jövedelme legyen, és egyikük sem rendelkezett szavazati joggal. Mindez elfogadhatatlan volt egy olyan nő számára, aki elutasította a társadalmi konvenciókat, és a szabadságot tekintette a legfontosabb értéknek. Coco Chanel egy-egy nyisszantással eltüntetett minden haszontalan részletet. A forradalom, amelyet elindított, összezúzta a 19. századi nőiesség béklyóit, és a stílust a kényelemmel egyesítve megszabadította a nőket a fűzőktől és a krinolinoktól. Chanel azt vallotta, hogy „az igazi elegancia nem azt jelenti, hogy lemondunk a szabad mozgás kényelméről”.

A Coco által megálmodott, „felszabadult” nő agilis és nemtörődöm, még az estélyi ruháiban is. Zsinórok és fűző nélkül a nők testtartása is lazább lett. Coco tíz év alatt forradalmasította a női ruhákat: a szoknyák már csak térd alá értek, lejjebb került a derékvonal, és megszületett a *petite robe noire*, azaz a kis fekete estélyi, amely ezentúl egyet jelentett a párizsi eleganciával.

Coco Chanelet és az ő ikonikus hatsoros gyöngyét a párizsi sztárok portréfotósa, Boris Lipnitzky kapta lencsevégre 1936-ban. Coco babonából nemcsak nappal, de éjszaka is hordta a nyakéket, hogy távol tartsa a balszerencsét, és feloldja fekete ruháinak szigorúságát.

Alapformákból, kevés sallanggal, kivételesen jó minőségű anyagokból, mesteri tervek alapján megalkotott „fényűző szegénysége” győzedelmeskedett, és még a múlthoz szentimentálisan ragaszkodókat is megingatta. A híres anekdota szerint Coco egyszer véletlenül találkozott az utcán a divatvilág korabeli urával, Paul Poiret tervezővel, aki ügyfeleit – igazi századfordulós stílusban – bársonyruhatagokba öltöztette. Coco a később legendássá vált kis feketéjét viselte éppen, mire Poiret vihogva kérdezte tőle: „Kit gyászol, kisasszony?” A válasz felért egy provokációval: „Önt, uram.” Ritka, hogy valakinek az élettörténete ennyire szorosan összefonódik a korszakban bekövetkezett változásokkal és stílusfejlődéssel. Coco Chanel regényesen izgalmas életében bőven találunk innovatív mérföldköveket. A hagyományosan férfiak uralta *haute couture* világának ő volt az első királynője. Egymás után jelentek meg újításai: a tengerész stílus, a dzsörzéanyag felfedezését követték a rövid zakók, az arany gombok, a csípőszoknyák, a valódi zsebek és a bizsu. Sokkal többet alkotott egy öltözködési trendnél – egy stílus úttörőjévé vált. Lázadó szellemisége, bátorsága és találékonysága révén száz meg száz életet élt, méltóságteljesen lebegett át a 20. századon, egészen az utolsó évekig. 1910-ben nyitotta meg a később legendássá váló párizsi Rue Cambonon első divatáruboltját, amely olyan alapvető változásokat hozott a divat világában, hogy egyik napról

a másikra száz évet ugrott előre. Második butikját a kifinomult tengerparti városban, Deauville-ben hozta létre, a harmadikat pedig a szintén nagyvilági Biarritzban, ahol az ügyfelei valósággal versengtek az alkotásaiért, melyek a briliánsan értelmezett új elegancia szimbólumává váltak. „A munkának és a szerelemnek is megvan a maga ideje. Ez ki is tölti az ember életét” – mondta a nő, aki nem ért rá férjhez menni. Úgy öltözött és dolgozott, mint egy férfi. Ő volt az élő példája annak, hogy a testet nem elnyomó, hanem ahhoz igazodó, kényelmes ruhák képesek olyan androgün megjelenést kölcsönözni viselőjüknek, ami nem nélkülözi a kecsességet és az összeszedettséget. Coco stílusa az 1920-as évekre lett igazán sikeres. Ő maga ekkor már gazdag és híres volt, divatot teremtő, fiús frizurája csak növelte személyének sejtelmes varázsát. A semmiből indult, de kiemelkedő üzleti érzéke a magasba emelte, a Chanel-divatházból pedig valóságos birodalmat varázsolt, amelynek 1936-ban már háromezernyolcszáz, többségében női alkalmazottja volt.

Rendkívüli megfigyelőképességével minden egyes találkozásból újabb árnyalatokat és részleteket vitt magával, átdolgozta és átalakította őket valami igazán eredetivé. Az összes szerelme és barátja nyomot hagyott a Chanel-stíluson, ahogyan Coco is nagy hatást tett rájuk. Bármilyen lehetetlennek is tűnik, az eleganciáról alkotott elképzelésünk alapja még ma is egy száz évvel ezelőtti, romantikus kapcsolat. Miközben szerel-

mei ruhatárában turkált, veleszületett francia ízlésének varázsa egyesült eredeti, lenyűgöző ötleteivel, és olyan elemekkel gazdagította a Chanel-stílust, amelyeknek eleve elrendelt sorsuk volt: hogy legendává váljanak. Első szerelme, egyben múzsája, Boy Capel vezette rá az egyszerűség esztétikájára, az ő hatására tervezte meg a dzsörzényanyagból készült, sportos, kényelmes darabokat, amelyekkel megalapozta későbbi sikereit. II. Sándor cár unokájától, Dmitrij nagyhercegtől leste el a túlcsorduló fényűzés fortélyait, amelyeket később a bizsuknál hasznosított. Westminster hercege miatt beleszeretett a tweed nyersségébe, s az anyagból lágy, nőies zakókat készített. Amikor kitört a második háború, Coco visszavonult a nyilvánosságtól. Hetvenegy évesen azonban beleunt a tétlenségbe, és egy királynőhöz méltó lépéssel újra a reflektorfénybe került: azzal ejtette ámulatba a világot, hogy az Amerikában „New Look”-nak nevezett divattal és Christian Dior hatalmas szoknyáival dacolva gyönyörű kosztümöket tervezett, amelyek rövidesen a sztárok kedvencei lettek. Egy év alatt újra sikert sikerre halmozott, és készen állt rá, hogy visszavegye helyét a trónon a tőle megszokott, olyan szeniális kreációk végtelennek tűnő sorával, mint a steppelt táska vagy a kéttónusú női cipő. „Semmit sem bánok az életemben, kivéve azokat a dolgokat, amiket nem tettem meg” – mondta a nő, aki oly sok mindent alkotott. Könnyű élete volt? Egyáltalán nem. Megtévesztőek

a dicsőség éveiben készült ragyogó fotók, amelyeken győzedelmesen pózol egy sikeres bemutató után, vagy híres barátai mellett mosolyog. Coco, azaz Gabrielle Bonheur Chanel életében is voltak sötét időszakok és mély fájdalmak, amelyek fényében az általa teremtett, képzeletbeli világ mesének tűnik. Mielőtt az egész világon csodált divatikon lett, Gabrielle egy árvaházban hagyott kislány volt. Kitartása és képzelőereje átsegítette a sötét reménytelenségen, makacsul elsöpörte a múltat, és felépítette saját legendáit. Soha nem beszélt felmenői szülőhelyéről, és soha nem látta senki akár egyetlen könnyet is ejteni apja gyalázatos viselkedése miatt, akit képzelete hőssé színezett.

Szenvedélyesen kereste a szokványostól eltérő utakat, és úgy alkotta meg saját jövőjét, mint a ruháit – így lett a nyomorúságból legenda. Soha senki nem bizonyította be ilyen erővel, hogy a stílust nem lehet rögtönözni, hanem fegyellemmel, tanulóssal és szenvedéllyel kell kialakítani – ezt a leckét Coco Chanel mindig lelkesen és csalhatatlan zsenialitással követte. „Az idő nekem dolgozik” – mondogatta, és mint mindig, ebben is igaza volt. A legenda halhatatlanná tette. Úgy fognak rá emlékezni, mint korszakalkotó divatikonra, aki az időtlen elegancia titkát adta a nők kezébe, és megtanította nekik, hogyan legyenek szabadok, magabiztosak, modernek és mindenekelőtt egyediek. Mert ahogy Coco mondta: „A divat változik, csak a stílus örök.”

